

NOU 2022: 13 Med videre betydning

Et helhetlig system for kompetanse- og karriereutvikling i barnehage og skole

Nettverk for veiledning av nyutdannede 8. november 2022

Utvalget for etter- og videreutdanning i barnehage og skole

Siv Hilde Lindstrøm, sekretariatsleder

Utvalgets mandat

- Utvalgets hovedoppgave er å vurdere ulike modeller for etter- og videreutdanning for alle ansatte i barnehage, grunnskole, videregående opplæring, kulturskole, opplæring særskilt organisert for voksne, og i fag- og yrkesopplæringen i både skole og bedrift.
- Utvalget skal også se på hvordan andre ansatte i "laget rundt eleven" og SFO kan inkluderes.
- Målet for modellene skal være god kompetanse hos ansatte i alle barnehager og skoler for å fremme læring og dannings hos barn og elever.
- Et mål skal være å nå ut med tilbud om etter- og videreutdanning til flere ansatte årlig.
- Utvalget skal vurdere hvordan lærere kan stimuleres til å ta videreutdanning, herunder betydningen av videreutdanning for karriereveier i skolen.

Utvalgets sammensetning

- Professor Sølvi Mausethagen - utvalgsleder (Oslo)
- Fagdirektør Astrid Søgne (Oslo)
- Direktør Lasse Arntsen (Stjørdal)
- Førsteamanuensis Ratib Lekhal (Oslo)
- Førstelektor Elin Bø Morud (Trondheim)
- Lektor og tidligere fylkesråd for utdanning i Troms Roar Sollid (Målselv)
- Seniorrådgiver Nina Nordvik (Oslo)
- Etatsleder Karen Marie Furuseth (Sørumsand)
- Direktør Erik Bråthen (Askim)
- Styrer Torstein Johannessen (Trondheim)
- Prodekan Sigurd Sandvold (Stord)
- Kommunalsjef Inga-Lill Sundset (Bodø)

Utvalgets arbeid

- Utvalget har hatt åtte møter siden oktober 2021:
 - dagens ordninger for etter- og videreutdanning i barnehage og skole
 - komparativt perspektiv til andre profesjoner og sektorer
 - internasjonalt seminar (digitalt)
 - møter med og innspill fra ulike aktører (lærere, ledere, eiere, lærerutdannere, forskere, statsforvalteren, diverse organisasjoner)
- Utvalgets referansegruppe
- Undersøkelse om masterutdannede i barnehage og skole

Med videre betydning

- Likeverdige muligheter og kvalitet i kompetanseutvikling for alle ansatte over hele landet
- Kontinuerlig kompetanseutvikling som en naturlig del av et moderne arbeidsliv
- Mer spesialisering og differensierte roller og ansvar for å utvikle profesjonelle fellesskap i barnehage og skole
- Gode utviklings- og karrieremuligheter gir mer attraktive arbeidsplasser for å beholde og rekruttere lærere
- Etablere et varig, helhetlig og fremtidsrettet system

Et solid kunnskapsgrunnlag

- Internasjonal og nasjonal forskning
- Evalueringer
- Statistikk
- Innspill fra ulike aktører
- Mange funn peker i samme retning

Utvalgets prinsipper for et system for kompetanse- og karriereutvikling

- Langsiktig og forutsigbart
- Møte det lokale behovet for kompetanse og ivareta medbestemmelse
- Bygge på likeverdige partnerskap
- Ha balanse mellom kollektiv og individuell kompetanseutvikling
- Være kunnskapsbasert

Rett til et introduksjonsår for nyutdannede lærere

- Ulike forsøk, intensjonsavtaler og tilskuddsordning har ikke vært nok
- Sammenheng mellom induksjonsprogrammer og et ønske om å bli værende i yrket
- Lokal kontekst avgjørende: god ledelse, kultur for samarbeid, oppfølging, og at veiledning blir utført av lærere som underviser i samme fag og trinn

Rett til et introduksjonsår for nyutdannede lærere i barnehage og skole

- Utvalgets forslag innebærer at den nyutdannede benytter 10 prosent av arbeidstiden sin det første arbeidsåret til et strukturert opplegg med ulike introduksjonsaktiviteter
- Veiledning bør inngå, i tillegg til for eksempel observasjon av undervisning og deltakelse i nettverk med andre nyutdannede
- Fordel om veileder har formell veilederkompetanse, men det bør ikke være et krav
- Videreutvikle nasjonale rammer for introduksjonsåret, basert på eksisterende prinsipper
- Utvikle moduler i veiledning, for eksempel på 7,5 studiepoeng

Fire karriereveier i barnehage og skole

- Knyttes til videreutdanning, 60 studiepoeng på masternivå
- Minimum 20 prosent av arbeidstiden skal brukes til oppgaver knyttet til karriereveien
- Utvikle nasjonale rammer og felles forventninger til roller og ansvar
- Må koble oppgaver, lønn og stilling

Mahmoud (15) fra Syria og Rasmus (15) fra Erlend går i innføringsklassen. De står av en prat med Steffen hver morgen.

Det er de små øyeblikkene som fyller dagen til Steffen, der han springer trappene. Filaret (15) og Mustafa (15) har miljøteamet i Hemsedal.

Steffen er en god venn. Det er sånn det føles. Når jeg er lei meg eller sur, prøver han å gjøre meg glad. Han er en bra fyr, rett og slett, sier Abdi.

– Vi vet at vi kan gjøre en forskjell for mennesker

Aller mest er Steffen Sandvær den fine sanden som legger seg mellom, i små og utliggengelige hull, og støtter opp gjennom skoledagen. For noen også i livet.

»Trondheim Skole

– Hei, Steffen!

Klokken er 07.45. Kaffen i Steffen Sandvær (44) sitt «The Clash»-lurus damper. Shortsen hans trykholder på sommerkalenderen protesterer.

Huseby ungdomskole har så vidt våknet. Tenåringene subber over asfalten med skolesekken over skuldra. Under skyggen på lue til Steffen, er søvnen gjuldt ut av øynene og blikkene skjerpert.

– Hei, Erlend, Hei, Zeinop, Hei, Therese, Hei, Abdi.

Kjemmer alle – husker alle

En smiler og ser raskt ned i asfalten. En annen plukker plaggen ut av øret og nikker. Nesten alle løfter blikket.

– Hei, Steffen, svarer han som trekker tennene i et varmt smil. Abdi griper hånda til Steffen og trekker den mot brystet. Et kort møte, for gutten går inn

dora. Kort tid etter kommer han ut med et ark og viser det til Steffen. Han har en hjerne-rystelse som må tas hensyn til.

– Jeg fikk en ball i hodet og hodet smått i skolestolpen på et fotballmål. Jeg datt ut noen minutter og gutta sprutet vann i ansiktet mitt. Så ble det lege. Det går bra, smiler Abdi.

Steffen er informert.

Det er en versjon av det alle forteller om Steffen. Barnevernsrådgiveren har jobbet på flere skoler i ungdomstiden i kommunen (uteseksjonen) og i barne- og familietjenesten. De som har møtt ham, husker og Steffen husker dem.

En halvtimes velkomst på morgenen er rutine. Steffen har som mål å kunne navne på alle ved skolen.

– Det er lett å huske når du blir kjent med folkene. Da kjennet du personlighetene. Og navnet. Akkurat nå bruker vi litt tid på åtenende-trinn.

En ting er å bli kjent. En annen ting er alt som skal skje på bosiden med nye elever.

– Det er alltid små oppstartsproblemer. Skapnøbbel. For eksempel, smiler Steffen og peker inn på bokskapet i gangen.

Men selv om de små tingene er viktige for å få dagen til å gå, er det mye mer bak. Han skal fortelle mer om det, men først skal alle møtes med et smil og med sitt eget navn når de kommer til skolen, for det er en prioritert i Steffens arbeidsdag. Også på

Steffen arbeidsdag. Også på det ikke er shorts-vær.

Av og til har han selskap av rektor eller avdelingsledere på morgenvakten. Ofte står kollegene der. Barne- og ungdomsarbeidere, spesialpedagog, eller en lærer.

Alle snakker om Steffen

Når tiden begynner, er det på tide å finne ut hvem som ikke har kommet til skolen. Kanskje er det noen som trenger å de

følger opp. De har ikke blett oversikt på meldingssystemet «Viggo» ennå, så Steffen kaper seg en tur mellom klasserommene i fire etasjer for å se om folk er på plass.

Steffen er god. Han vil meg godt. Alltid. Han snakker til meg. Rør meg ned, sier et jente som akkurat har gjort det siste, inne på korsetten til miljøteamet.

For det er ikke bare Steffen. De er et lag på fem mennesker som er ansatt for å først og fremst være medeleverne.

– «Laget rundt eleven», kaller skoleadministrasjon, politikere og skolefaglige folk dem.

Alles mest er de voksne som ser, lytter og handler. For og med elevene.

De finnes på alle skoler. Ofte er de barne- og ungdomsarbeidere, eller de har annen fagbakgrunn som gjør dem i stand til å ta vare på det sosiale for og rundt elevene. På Huseby ungdomskole utgjør de fem leke stilling-

ger. «Miljøteamet» er en kjerne som driver kontor med spesialpedagogene og jobber tett på lærerne. Men aller tettest på elevene. De er på Snap og men telefonen ligger mest i lomma.

Investering i medmennesker

Elevenes liv på skolen er mer enn klasserommet. Vi må hjelpe ungdommene på andre arenaer også, slik at de trives og at skolen skal fungere for dem, sier rektor på Huseby ungdomsskole, Robert Flåtås.

På Huseby har de satset på dette laget i ti år. Det strykes, tross trang skoleøkonomi som kunne truet stillingene.

– Vi har valgt å ansette flere yrkesgrupper i skolen fordi de har ulik utdanning, kompetanse og erfaring. Disse yrkesgruppene gir oss et bedre handlingsrom når vi skal finne de beste løsningene for våre elever. Dette gjelder i undervisningstiden, men like viktig, også tiden før og

etter, sier han.

Steffen har en ren undervisningsoppgave. Det er kropp-øving med innføringsklassen.

Empatien er grunnsteinen

De får mye igjen for det, de som jobber i miljøteamet. De forteller med varme om de elevene de har klart å hjelpe gjennom stort og smått. Hjortarets tiende klassinger har nylig vært på besøk for å fortelle om sønn og hvor bortskjemte de var på ungdomsskolen.

– Vi vet at vi kan gjøre forskjell for enkeltemennesker. Vi ser at vi trengs, sier Steffens nærmeste kollegaer.

Noen elever trenger å kunne tidlig på skolen, for alle andre, noen trenger å komme et kvarte etter timen har begynt. Noen trenger redusert eller tilrettelagt opplæring. Det finnes alternative læringsarenaer og praktisk arbeid i eller utenfor skolen. Det holder Steffen sin gjeng tak i.

Andrea Flåtås og Beate Engeshak er en del av miljøteamet sammen med Steffen.

En tidligere vikar er tilbake for å ta noen undervisningstimer. Han kastet seg rundt halsen på Steffen.

– Jeg er heldig som får være med dem, sier Steffen.

De arrangerer også ferieaktiviteter i klappark, på bowling, drar på tur eller har aktiviteter på skolen. Etter skoledagen har de kino, analoge spillkvelder, eller digitale LAN-netter, for eksempel i skolehverdagen kan de ha temakvelder, eller kaffe- og

– Og da er det vi som drar den lengst, ler teamet.

De vil vise at det er lov å le, selv om ungdomsskolen ikke er det gøyeste for alle som går der, alltid.

Den fine sanden

– Vi siter ikke mye, sier Steffen, som har et dags-smit på 30 000 på skrittelleren.

Det er bare 4000 til nå, lenge for lang.

– Ah, ten. Jeg har glemt sekken ute, sier en gutt i det han er på vei inn i et rom i fjende.

Steffen riser på hodet, filter og styrer ned trappene. Med sekken på ryggen klyver han til topps igjen.

Han trenger ikke anerkjennelse, ikke for å ha glemt boka, ikke for å komme for sent til timen, om han skulle hente sekken, heller, sier Steffen enkelt.

Spranget fra et «he» på morgenen, via talløse trappeløp, åpning av dører, anekdoter fra elevene, en task klem, korte avklaringer, oppspenning av volleyballnett og noen ballpassinger i skolegården – til å håndtere elevens personlige problemer eller drama, er langt. Og det er en vanlig dag på jobben.

– De er bare barn når de kommer til oss i åtenende. Når de går ut av tiende er de voksne og har vokst langt over hodet på meg. Jeg blir der jeg er, ler Steffen og sikter til sin egen høyde.

Han er i alle fall i høyde med alle på skolen og han bruker det blikket aktivt.

– Jeg er heldig, som får være med dem, sier Steffen

NORUNN BERGESSEN
FOTO: BERGEMANN/STEFFEN SANDVÆR

Veilederrollen i et system for kompetanse- og karriereutvikling

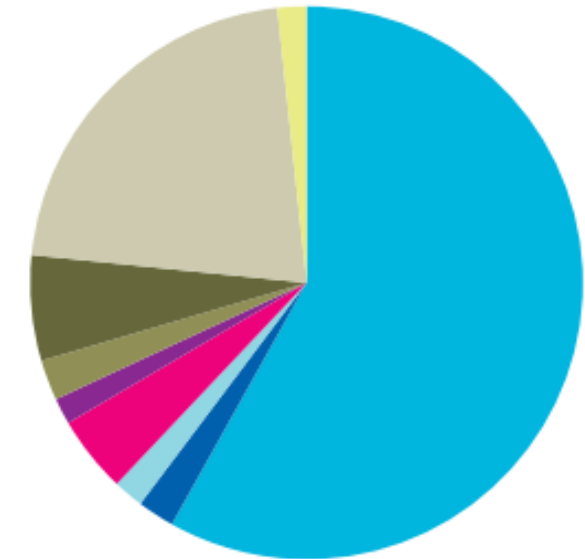
- Veiledning av nyutdannede lærere kan være et godt eksempel på kollektiv og arbeidsplassbasert kompetanseutvikling
- Ansvaret for å veilede nyutdannede bør være formalisert og inngå i et helhetlig system, for eksempel som en oppgave knyttet til en karrierevei innenfor et fagområde
- Moduler i veiledning kan være felles med videreutdanning for karriereveiene

Videreutdanning

Tabell 10.1 Oversikt over ordninger for videreutdanning i barnehage og skole, 2022

Ordning	Antall søkere	Antall søkere godkjent av arbeidsgiver	Antall søkere godkjent av Utdanningsdirektoratet	Bevilgning 2022 (justert etter Revidert nasjonalt-budsjett)
Videreutdanning for lærere	10 392	7 762	5 653	1 373,5 mill. kr.
Rektorutdanningen	548	519	489	55, 2 mill. kr.
Videreutdanning for ledere	932			41 mill. kr.
Videreutdanning for barnehagelærere	1 593	1 442	1 050	114,3 mill. kr.
Styrerutdanningen	354	330	330	36 mill. kr.
Videreutdanning for yrkesfaglærere	456	332	324	59,5 mill. kr.
Lærerspesialistutdanningen	0	0	0	92,2 mill. kr.

- Videreutdanning for lærere
- Rektorutdanningen
- Videreutdanning for ledere
- Videreutdanning for barnehagelærere
- Styrerutdanningen
- Videreutdanning for yrkesfaglærere
- Lærerspesialistutdanningen
- Etterutdanning (lokale ordninger for kompetanseutvikling, se kapittel 9)
- Oppfølgingsordningen

Videreutdanning

- Et fortsatt godt utbygd nasjonalt system for videreutdanning er nødvendig for å sikre kvalitet og tilgjengelighet over hele landet
- Alle grupper lærere og andre ansatte som jobber med barn og elever, inkludert ansatte med fagbrev, får like vilkår for å ta videreutdanning
- Utvikle flere videreutdanningstilbud på fagskoler
- Minimum 20 prosent frigjort arbeidstid for å ta videreutdanning på 30 studiepoeng
- Flere digitale tilbud og flere mindre moduler på 15 og 7,5 studiepoeng
- Opprette flere regionale tilbud og nasjonale tilbud i fag med få deltakere

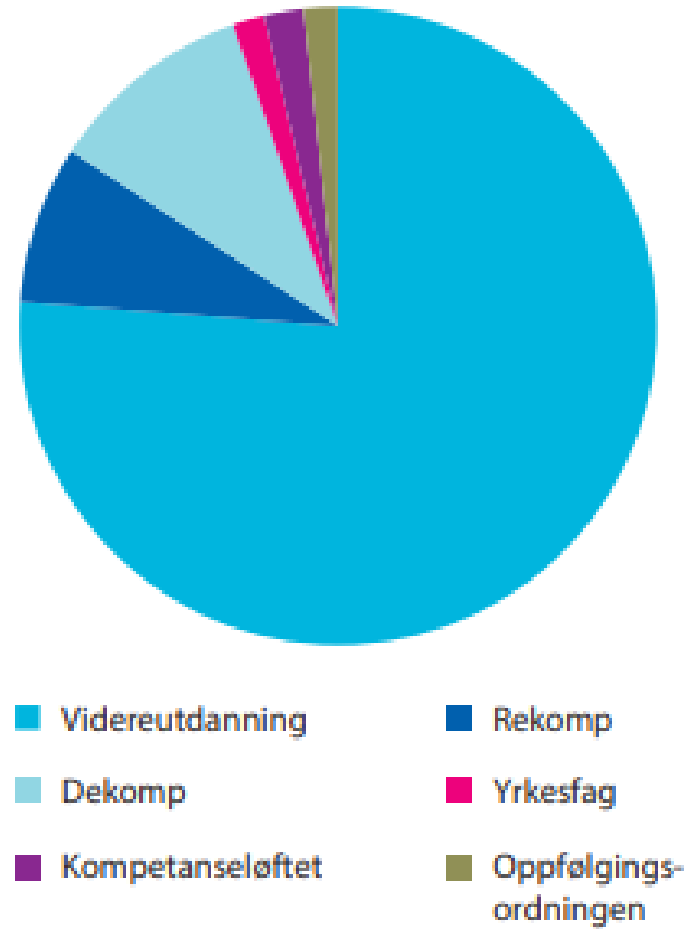

Eksempel

- Innenfor dagens budsjett kan 12 500 ta videreutdanning på 30 studiepoeng årlig, mot 7 000 i dag
- Med flere mindre moduler, kan 25 000 delta årlig dersom halvparten tar 15 studiepoeng, en fjerdedel tar 30 studiepoeng og en fjerdedel tar 7,5 studiepoeng

Barnehage- og skoleutvikling

Barnehage- og skoleutvikling

- Slå sammen dagens fire lokale ordninger for kompetanseutvikling til én felles tilskuddsordning for barnehage- og skoleutvikling
- Endre navnet på ordningen for å understreke formålet
- Forholdsmessig fordeling av midler, treårige kompetanseplaner og tilsagn om midler
- Styrke kompetansenettverk og partnerskap mellom barnehager, skoler, universiteter og høyskoler
- Felles nasjonalt samarbeidsforum for samiske språk og kultur
- Flere felles tiltak for små enkeltstående barnehager, små kommuner og kommuner med små skoler og barnehager

Kompetanse- og karriereutvikling i barnehage og skole

